

## WETENSCHAPPELIJKE VERGADERING.

Amsterdam. Aquarium-Gebouw van het K. Z. Genootschap »Natura Artis Magistra". 24 November 1906. 's Avonds halfacht uur.

---

Aanwezig de HH. Max Weber (Voorzitter), Kerbert, Loman, de Vries, van Niekerken, Bottemanne, Versluys, Bolsius, Sluiter, de Meyere, Jentink, de Dames Andreae, Wijnhoff, Landenberg, Sluiter, de Rooij en Popta, de H.H. Tesch, Dalhuisen, van Breemen, de Groot, Muskens, van der Weele, Swellengrebel, Docters van Leeuwen, Ihle, Hubrecht, Stakman, de Beaufort en Horst.

De Heer **Kerbert** deelt mede, dat hij weder een tweetal levende exemplaren van *Hippocampus antiquorum* heeft ontvangen van de Ooster-Schelde, bij Deurlo; er bestaat dus wel geen twijfel dat deze merkwaardige vischsoort tot de Nederlandsche fauna moet gerekend worden.

De Heer **Redeke** vertoont eenige zeldzaam voorkomende visschen uit de Noordzee als *Triglops pingelii*, *Gadus minutus*, *Stychaeus islandicus* en spreekt naar aanleiding daarvan over de grens van het Nederlandsche fauna-gebied aan de zeezijde. Deze mededeeling geeft tot uitvoerige discussie aanleiding, waarom besloten wordt het onderwerp op de jaarl. huish. vergadering opnieuw aan de orde te stellen.

De Heer **de Vries** demonstreerde aan enkele *Selachier*-hersenen een accessoire hersenzenuw, door Locy het eerst beschreven, en *Nervus terminalis* genoemd, die naast de *N. olfactorius* loopt, van 't Cerebrum naar 't neusslijmvlies.

Bij *Lamna* was deze zenuw vrij dik, overal van 't zelfde caliber; bij *Raja* en *Mustelus* echter bevat zij een ganglion.

Hierna werden de verhoudingen bij enkele Mammalia besproken, met name *Cavia*, *Muis*, en een jong menschelijk Embryo. Steeds zag men ook hier een aparte zenuw: *Nervus vomero-nasalis*, die naast de *Olfactorius* loopt, en de hersenen verbindt met het Jacobson'sche orgaan. Tevens bevatte deze zenuw steeds een ganglion. Aan enkele microscopische preparaten werd dit nader gedemonstreerd.

De Heer **Bolsius** demonstreert aan een mikrosopisch preparaat de eigenaardige inrichting der vogelpoot, waardoor deze als 't ware wordt vastgeklemd rondom den tak, waarop het dier zich neerzet.

De Heer **Ihle** deelt een en ander mede over *Appendicularien*. Een vorm, waarschijnlijk identiek met de door Ritter en Byxbee beschreven

*Oikopleura Huxleyi*, werd door de Siboga-expeditie verzameld; nader onderzoek leerde, dat deze *O. Huxleyi* tot het geslacht *Megalocercus* gerekend moet worden, waarvan tot nog toe slechts één species uit de Middellandsche Zee bekend was. De endostyl van dezen *M. Huxleyi* is in het bezit van een parige rij trilhaarcellen, welke spr. met de middelste trilhaarstreep van den Ascidien-endostyl vergelijkt. Met het oog op den eenvoudigen toestand van den endostyl van *Fritillaria* is de bouw van den Appendicularien-endostyl waarschijnlijk door reductie van dien der Ascidien af te leiden, waarbij *Meg. Huxleyi* een overgangsstadium vormt. Bovendien is deze species nog in het bezit van een dorsaalplooï, vergelijkbaar met die der Ascidien en van eicellen, die door een follikelepitheel omgeven worden, dat niet van de tunica externa afkomstig is, gelijk bij *Fritillaria* het geval is.

Mejuffrouw **Popta** doet de volgende mededeeling:

Onder de bewerking van de laatste verzameling visschen door Professor Nieuwenhuis uit Midden-Borneo medegebracht en waarvan ik de beschrijving met een vergelijkend overzicht over die Fauna in de »Notes» van het Leidener Museum, Volume XXVII, publiceerd, trok het mij door verschillende opmerkingen, die ik kon maken, aan om na te gaan in hoeverre het voor de vischstudie zijn nut kan hebben om van iedere soort zooveel mogelijk hare groeiwijze vast te stellen, dat wil zeggen op eene of andere wijze aan te geven, welke veranderingen er in de onderlinge verhoudingen van de onderdeelen van een visch gedurende zijn groei waar te nemen zijn. Ik gebruikte daarvoor tabellen en noteerde daarin van 25 vischsoorten van genoemde collectie de volgende maten: de lengte van den visch, de geheele lengte van het lichaam (zonder staartvin), de hoogte van het lichaam (zonder vinnen), de kleinste hoogte van den staartsteel, de hoogte van de rugvin en van de anaalvin, de lengte van de staartvin, van de buikvinnen, van de borstvinnen, van den kop, van den bek, van het kopdeel achter de oogen, de diameter van het oog en den afstand tusschen de oogen. Ik kon natuurlijk alleen die soorten nemen, waarvan exemplaren van uiteenlopende grootten aanwezig waren. Met die genoemde maten trok ik vergelijkingen in hondersten, waarbij ik de onderdeelen van den kop vergeleek met de lengte van den kop en de overige maten met de lengte van het geheele lichaam (zonder staartvin). Vervolgens maakte ik eene verkorte overzichtstabel door middel van letters. Het resultaat was, dat ieder der 25 soorten eene andere groeiwijze aantoonde. Dit resultaat was natuurlijk vollediger geweest zoo volledige seriën en uit verschillende streken mij ten dienste hadden gestaan, ik vond het echter van voldoende belang om de tabellen het eerst in Stuttgart en nu hier mede te deelen en de aandacht er op te vestigen dat het toch wel de moeite loonen zoude na te gaan of de uitkomsten met kleine aantallen verkregen door het bestudeeren van groote aantallen wordt bevestigd. Is het een constant kenmerk dan zal een serie normale individuen beantwoorden aan tientallen van seriën, die ter bevestiging nader onderzocht worden, alsook een deel van een serie aan een overeenkomend deel van meerdere series van 't zelfde soort en in dat geval zal het voor museum determinatie, waar meest kleine getallen bewerkt worden, nut kunnen hebben.

De heer **Tesch** doet een mededeeling omtrent de in de zuidwestelijke Noordzee voorkomende Cephalopoden, en vermeldt, dat hij voor dit gebied

de volgende soorten kan opgeven: *Eledone cirrhosa*, *Octopus vulgaris*, *Sepia officinalis* en *S. elegans*, *Sepiola atlantica* en *S. scandica*, *Loligo forbesi*, *L. vulgaris* en *L. media*, *Ommastrephes caroli*, *Todarodes sagittatus*. Spr. behandelt de onderscheiding der soorten van 't geslacht *Loligo*, en geeft, na een groot aantal exemplaren te hebben onderzocht, als zijne meening te kennen, dat het bestaan eener afzonderlijke soort, *L. marmorae*, ontkend moet worden. Spr. onderzocht nl. 9 ♂♂ van *L. media*, waarvan 8 den typischen *media*-vorm vertoonden, terwijl één den habitus van *L. marmorae* nabijkwam, terwijl 22 ♀♀ alle duidelijk den *marmorae*-vorm nabijkwamen. Hij beschouwde daarom de meening van d'Orbigny, Kerbert e. a. als de juiste, volgens welke *L. marmorae* in verreweg de meeste gevallen het ♀ van *L. media* is, en een scherpe grens tusschen deze vormen niet is te trekken. Vervolgens behandelt Spr. de onderscheiding tusschen *Sepiola atlantica* en *S. scandica*, waarbij vooral op de gedaante van den inktzak dient te worden gelet, terwijl ten slotte het voorkomen van *Sepia elegans* aan onze kust wordt vermeld, hetgeen kon afgeleid worden uit het vinden van een tiental schelpen van deze soort, enkele jaren geleden, aan het strand tusschen Scheveningen en Loosduinen.

De Heer **van Breemen** vermeldde, dat in Februari van dit jaar een levend exemplaar van *Clione limacina* Phipps door hem gevonden was nabij den mond van de Humber, dus ver zuidelijk in de Noordzee, en dat in Augustus voor het eerst jonge exemplaren van *Amphioxus lanceolatus* (van 5—8 mM.) in het plankton werden aangetroffen en wel op de Breeveertien. Verder liet spreker rondgaan exemplaren van een Hydromedusesoort, die in den zomer van 1905 en 1906 in het noordelijke gedeelte van de Zuiderzee (bv. in het Val van Urk) voorkwam. Hartlaub, aan wien eenige specimina ter determinatie toegezonden waren, herkende daarin een soort van het geslacht *Nemopsis*, dat daardoor merkwaardig is, dat de genitaalorganen, die, evenals bij alle Anthomedusen, zoo ook hier, primair in den maagwand ontstaan, secundair langs de radiaalkanalen tot aan het randkanaal toe uitgroeien. Voor het Noord-Atlantisch gebied zijn twee soorten bekend, *N. Bachei* Mc. Crady, die aan de Amerikaansche kust en *N. heteronema* Haeckel, die in het Europeesche kustgebied voorkomt. De Zuiderzeevorm nu toonde volgens Hartlaub grootere overeenstemming met de Amerikaansche dan met de Europeesche soort. Het schijnt daarbij evenwel niet onmogelijk, dat beide soorten tot één enkele samengevat moeten worden. Het voorkomen van *Nemopsis* in het kustgebied van de zuidelijke Noordzee was volkomen onbekend en haar aanwezigheid in de noordelijke Zuiderzee, tot welk gebied zij, naar het schijnt, beperkt is, mag terecht een opvallend verschijnsel heeten.